

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf-Mosse officiel, Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként

egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
hét óra 7 „ „ „
félévre 6 „ „ „
övényedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Erdélyi teendők.

Marosmentén, 1873. pünkösdi havában.

Az embernek természeténél fogva a földet és terményéből élni. A csendes földművelőnek arra; miszerint boldogságát érzi, nem kell egyéb, mint az, hogy amaz földismerje. Az ember valamennyi örömeit elérheti; neki csak azon szenvedéseket kell tűnie, melyek az emberlettől el nem választatók, szenvedések, miket az, ki azon véleményben van, hogy fölük megszabadulhat, csak másokkal, fájdalommal cserél fel. — A földművelők osztálya az, a mely szükséges és leghasznosabb; boldogtalan csak akkor, ha a többiek rajta zsarnokoskodnak, vagy azt büns példaadással elcsábítják. Rajta nyugszik egy ország valódi jóléte, az erő és nagyság, melyekre egy nép önmagából emelkedik, midőn független más nemzetektől, megtámadásokat önfenntartására tekintetből szükségtelemre térsen és a védelemre a legbiztosabb eszközöket nyújtja. Ha arra kerül a dolog, hogy valamely álladalom hatalma megítéltesse, akkor az izlés embere, a fejedelm palotáit, kikötőit, hadseregét, hadi szertárait, városait veszi vizsgálat alá; az igazi államférfi pedig a földművelést veszi szemügyre és meglátogatja a földművelő kényhőjét. Amaz tudomást szerez magának arról, a mi meg van, az utóbbi arról, a mi még meglehet.

Rousseau.

A mely emberek a földet nem művelik, nem lehetnek nagy nemzetek. A mezei jószágok a hívségnek zálogai.

Montesquieu

II. köt. 80 és 86. lapjai.

Közdolgozban szoros igazságot tenni és szólani, bár ezeken vegyék is kedvetlenül, el nem engedhető kötelesség.

Kölcsey.

I.

Tekintetes szerk. barátom ur! Harmadfél hónapja, hogy nem találkozánk együtt; hallgattam azért, mert vártam, mert reméltem, hogy mindenk felett nemzetünket és e kis ország-részt érdeklő ügyekben a „Kol. Közlöny“ idej 8, 9, 17, 18, 31, 35, 38, 41, 44, 45 és 47 számaiban jogi viszonyainkat, a köztörvényhatósági életet, hazánkat és nemzeti érdekeljes fennállásunkat oly közelről és mellőzhetetlenül érdeklő „Marosmenti“ „e“, „e-i“ jegyek alatt irt barátaim hazafi érzelmet és nemzeti igaz aggodalmakat tolmácsoló szakavatott értekezéseinek lesz valami oly sürgetően szükséges s a közvélemény által is követelt hasznos következménye, eredménye. Arra biztattam barátaimat, hogy minden nevezetesebb, hazánkat és nemzetünket érdeklő tárgyat bővebb vagy szűkebb keretben tárgyalva, követeinknek alkalmat, és pedig könnyűt nyújtson, figyelmüket égetőbb hazai ügyeinkre is fordítani, s így a párt nyűgeiből olykor kibontakozva, a körülményeink, nyomasztó viszo-

nyaink által követelt közép uton haladva, sürgessék a haza bölcssei előtt jogos és nemzeti önállóságunk veszélyeztetése által parancsolt intézkedéseket.

Barátom engedett kérésémnek. irt minden nemzetünket, a vezérszerepet vinni kellett népet közvetlen érdeklő s az elhanyagolás, érdekeltség nélkülség és tájékozatlanság miatt már-már ha nem is végromlással fejünkre nőtt, de naponta roppant károkat okozó s nemzetünk nagy részének életkedvét, nemzeti jellemét, vidorságát előlő, minden egyes bajok és teendőkről. Ott, a hol a szomorú jelen, a nemzet és kormány tekintélyét elhomályosítja, burkoltan, mégis bár néhány követeink által megérthetően; egyebekben bárki által is világosan érthetően.

A nemes és eszeljes felfejtéseik eredmény nélkül maradtak!

Köztörvényhatósági, birtokos osztályi, bányászati, kincstári vagyon és kárpótlási és nevelési bajok és veszélyek, meg gazda és számitási nélküli gazdálkodás, hivatalörökítés, votumteremtés és éppen ennek érdekében kitányt milliók felett, hol nyiltan, hol a sorok közt tett felajdulásokat és méltánylást; nemjude a tanulmányozást, hanem követést parancsoló tapasztalat indokolta orvoslás maig figyelmen kívül maradt. A kisajtott, semmiben nem segített birtokos osztály- és népre az adók különböző nemei súlyosodnak s ma már a „végrehajtók“ jelszava: „fuss vagy fizess!“ — Nem kérdés élhet-e, neveltetetheti-e gyermekét a birtokos? nemzetünké marad-e a fekvő, a melyet egy ezred év könnyei és szenvedései őrzének meg s hagyának fenn a nemzet fennállása biztosítására hitbizománnyal? Mind ezek úgy látszik a magas politikai tendenciák körén kívül esnek!

Nem szükség, hogy az adózó földbirtokos osztály erőteljes, földét okszerűen művelő erőben, meg folytonos és kitartó fizetési állapotban legyen; pedig, ha a többség egy államban koldus, könnyű a kormányzás, ezt mondja már Machiavelli.

Európa egyik fővárosában, a midőn 1848-ban egy ünnep napon több ezer polgárt lövének le, a siránkozó, panaszló városi főnök azon vigasztalást nyerte a hadúról: „a nép tőrjön és imádkozzék!“ Találókban mondhatja ma már a földbirtokos osztály, némely országban, hogy ő a mesebeli molnár számára elég neki a korpa, vagy az ut melletti bogános kóró, a liszt a molnárt, a minden rendű burocraták ezereit illeti.

Eljött az ideje, hogy az államkiadásokat fokozni, többszörözni, de csak így folytatni is tovább nem szabad; mert ezeket az adó-bevételel fedezni nem képes, s a kereskedés és ipar pangása miatt a polgár és kereskedő azt pótolni nem tudja, ha csak adó-executio és deficiens kölcsön sem segíthetvén, nem adjuk el ő törvényeink ellenére a nemzeti köz a kincstári fekvőknek bár egy részét, s ha nem veszik el az egyházak vagyonát, az alapítványok pénzeit, jószágait, jövedelmező különböző kötvényeiket, — ha csak a főiskolákat és más intézeteket sorra, tekintély és mindenemű külfutási eszközökben el nem koldusítjuk.

Majd az új szülött hivatali aristocrazia, iroda igazgatón kezdve, „nagyságos“ új nemzedéke nemcsak többszörös adót, hanem a fennmaradó földbirtokosok fekvőit is veheti igénybe, hogy alkalmaztassék ama országias maxima: a több nemzetek lakta birodalom

legkönnyebben igazgatható, s Erdélynek két ő nemzete, 1848 előtt egyedül földbirtokos legyen birtoktalan földönfutó.

Nemzetünk geniusának arra kellene minket sértentenie, hogy a kor igényei s különösen nemzetiségünk erőteljes és tekintélyes fenállatása akadályai eltávolíttassanak.

Meg kellene gondolnunk hova vezet a burocracia tulhatalmasodása, hogy szegény és fizetési ivhez kötött férfiak közül az ezrediket sem engedik legközelebbi családi körülményei függetlennek maradni, független férfiak nélkül pedig alásúlyed akármelyik állam. Az önmagunk által teremtett veszély elborít rohammal, ha csak a mult aranytiszta és dicső emlékeit követve, közös egyetértéssel a függetlenek háttérbe szorításával, a birtokos osztályok és testületek zaklatásával fel nem hagyunk azonnal, ha tovább is alkotjuk a különböző légvárakat, melyeknek alapja engedelmis és alárendelt burocracia: mert a magyar hivatalnok a midőn száraz burocratává erőszakoltatik, a kormány elveszti, a népek életéből egyedül merithető alapos felvilágosításra szolgálható közegét, — de a hivatalnok is elveszti lefelé is tekintélyét.

A veszély küszöbünkön áll!

A létlenség és hazánk specialis viszonyainak kevéssé ismerése vagy ismerni nem akarása, az erdélyi vezéremzet zömét a birtokos osztályt és polgárságot háttérbe szorítja, a főbb hatóságok helyzetünket, szükségünket, jogos és kormányzasi eszély követelte igényeinket aprójában nem ismerhetvén, történnék számos hibás intézkedések, melyek meglazítják az államfenntartó erőt, s kinos esalodás napjait készítik elő a kormányoknak; mint hazafi és családapa az őszinte igazságosság hangján, de bátran felsoroljuk a nézetünk szerint czélt tévesztett, nemzeti érdekeinket háttérbe szorító s mégis költséges rendelkezéseket, a káros költségeket óvszereikkel együtt.

Lássuk ezeket rendre.

X.

A maros-vásárhelyi „Egy székel“ nézetére ellennézetek.

Olvastam minap a „Kelet“-ből azokat a szerény nézeteket, a melyeket „Egy székel“ — állítólag a székel fővárosból — a székel pályadíj-alapot illetőleg, hogy az ő kifejezésével éljek, elkiáltani jónak láta. En azonban e merész kiáltással szemben mint egyik igénytelen gyűjtő és adakozó, akarám mondani rajongó — azt vagyok merész visszakiáltani szintén az egyik székel városból: nem leszen tán baj belőle, ha nem főváros is, mert nem honnan, de mit... ilyen formálág és pedig e részben helyesen okoskodik az „Egy székel“ is — és arra vagyok bátor egész tisztelettel fölkiálni érdemes kezdeményező hazánkfiát, igaz székel atyánkfiát, hogy hirdesse tovább is mi közöttünk a pályadíj-gyűjtés szent igéjét, a mia zsidónak, azaz, a maga zárt körén kívül — ma éppen úgy, mint a Jézus idejében — mindennek ellenmondó s mindenre irigykedő sektának modernül mondva clique-nek botrányokozás, a görögnek, azaz a minden szentet és nemeset értelméből kifogatni és neveltségessé tenni kívánó cynismusnak és sophistikának boldogság. Lám az első pünköszt ünnepe is a kik gonyt akartak úzni az apostolok lelkesítő beszédeiből, vagy hogy amugy székeliesen fejezzem ki magamat: belőlük boldont akartak csinálni, azt állították, hogy az apostolok edes bortól vannak megrészegedve, vagy hogy az „Egy székel“ által felkapott s „Kelet“ érdemes szerkesztője tekintélyével hitelesített kifejezésével éljek: rajonganak. És lám mégis Krisztus korában ama rajongó kezdeményezés folytán alakult át az erkölcsi világ ábrázolása, mert tetszett az Ur Istennek — mint a népek nagy

apostola mondá — hogy az ő nagy bölcseségénél fogva, a melyet a maga nagyságában az „Egy székel“ bár hány font legyen is az agyveleje, éppen úgy nem fogható fel, mint mi közönséges agymeny-nységgel bíró halandók, tetszett megdom az Ur Istennek, hogy „a kik boldognak állítattanak e világon, azokat választotta, hogy a bölcsöket megszégyenítse; és a kik e világon erőteljesebbek állítattak, azokat választotta, hogy az erőket megszégyenítse.“ 1. Kor. I. 27. s ő felségének most is vannak s bizonyára ennek utána is lesznek ilyen szent kedvtelése a világ, de inkább maguk szerinti bölcsöknék nagy boszúságára.

De a keresztény ige hirdetés körén kívül menve is minden szépelnek és jónak — elkezdve az Isten által szives áldozatkészségért kedvelt, de éppen ezért az irigy Kain által gyűlölt Abelen kezdve le a mai nemzedékig és időkig örökké valának ellenségei.

A görög hősök és hadvezérek között is lenni kellett egy testileg legrutabb, és lelkileg leghitványabb Thersitesnek, a ki sok illetlen dolgot betanulta nem tudom hány fontot nyomó agyvelejébe, hogy ferdén, oktalanul támadhasson fel a nagyok ellen, mikkel az Argivok sorait hahotára remélte költeni, főleg pedig Achilles és Odysseus ellen telve gyűlölséges szidalommal.

Vajjon az „Egy székel“ nézetei szerint, nem üdvös dolog leszen-e, ha ez a rajongás szülte három-négyezer forint pályadíj-alap vagy is ennek folytán a székel Történelem okszerű vagy hogy az általa használt jelzővel éljek: pragmatikus megírása azt eszközöli, hogy a székel nemzet hazaszeretete, a mely eddig — legalább a nagyobb rész tekintve inkább csak ösztönyszerű volt, önismeretben és ebből származó önértelen alapult s éppen ezért erős erkölcsi erővel párosult legyen? Mert valljuk meg őszintén, korunk legtöbb nemzeténél éppen úgy a honszeretet mint a hit dolgában átmeneti stadiumot észlelhetünk. A rajongó hit helyét, a melynek erejénél fogva a régi oly nagy dolgokra valának készek, jó és rossz irányban a szerint, a merre a vezetők őket terelék, egyenlő tüzelt, ma már igen sokaknál az idevitéző nagy mester által annyira utált és méltán sújtolt lágymelegség, rideg közönyösség váltotta fel, a rajongásig menő honszeretet hevé pedig, a mely szintén oly sok szép és nemes kötelesség teljesítésére s ha kell élet- és véráldozatra is kész vala a hazáért és a nemzetiségért, ma már igen sokak szívéből a közügyet, az egyebek hasznát, a haza üdvét semmibe sem vevő büns önszeretet, önérdékhabzásat, anyagimadás a minden módon gazdagságra és hatalomra jutás vágya szorította ki, váltotta fel. Mindkét irányban hiányzik az az erkölcsi erő, az az öntudat és önérték szülte nemzeti összetartás illettől a polgári hitbeli szent egység, a honfűl s minden más tisztelet- és becsületbeli kötelességeknek az az eleven, erős és állandó érzete, a mely valamint hajdan Marathonnál és Salamisnál, ugy ma is nagy dolgokat mivel, leveti a barbarismust Richmondnál megalázta az aláarczott despotismust Sadovánál és Sedánál iskolákat és templomokat hónapok alatt hoz létre az új világ városaiban és falvaiban. Ez a hatalmas erkölcsi erő pedig mind a két terezen csak az igazság lehető legtisztább ismeretéből származhatik, abból az ismeretből, a mely mint a Jézus mondá egyedül tehet szabaddá s illettőleg tarthat meg szabadságban egyeseket és népeket egyiránt. Erre az ismeretszerzésre pedig főleg a hazai és nemzeti ügyeket, viszonyokat illettőleg leginkább befoly az érdekelt nemzetek múltjának tudása, a derék, a tenni, fáradság, áldozni kész honfi jellemek képeinek megragadó, lelkesítő alakokban példányképpel felmutatása; az önzőknek, és bünsöknök a napfényre hozott igazság fegyverével lesujtása, az elkövetett hibák és botlások káros hatásának oknyomos esetelete, egy helyes irányu nemzeti politika századokra kiterjedő üdvös befolyásának kiemelése, szóval az okszerű Történelem.

Végül a mi szerény nézetező székelnek azt az indítványát illeti, hogy a bégyült pályadíjból juttatni kellene egyetemi tanulóknak jó korrajzok, monográfiák íróinak, fordítani kellene székel történeti adatok kutatása és kiadására szükséges költségekre: erre én mint egyik igénytelen gyűjtő azt az ellennézetemet vagy egyik bátor az indítványozóval fértias

nyíltsággal tudatni, hogy én gyűjtő ivemnek a de-
rők s az irigység is megadhatja, meg kell adnia
hogy fáradhatatlan tevékeny és lelkes kezdő-
nyező hazánkba, székelj atyánkfia Jakab Elek által
sajátkezűleg tett homlokirata folytán a mely így
hangzik: „Aláírású a Székely nemzet
története megírása végett gyűjtendő
nemzeti pályadíjra“ nem egyetemi polgárok
nem is monográfák és korrajzok íróinak megju-
talmazására, sem pedig Székely történeti adatok
kutatási és kiadási költségeire gyűjtöttem, és ada-
koztam tehetségem szerint, hanem a „Székely
nemzet története megírása“ végett, tehát
a székely nemzet történelme felvilágosítására, fel-
derítésére bár honnan szerzendő, de az író által
szerzendő, kutatható eszközzendő adatok alapján
leendő megírása s a végett Qui bene distinguit, bene
pocet. Igaz ez székelynek és s z a s z n a k egyaránt, én
s aláíróim ettől el nem állunk, mert nemzetünknek erre
régóta érzett s már-már égetővé vált nagy szükség
van.*)

Egy másik székely.

Legújabb táviratok.

Bécs, június 4. Kedvező időjárás mellett ma
az orosz császár tiszteletére katonai parádé volt,
melyben 38 zászlóalj gyalog, 18 lovas század és
88 ágyú öt osztályba osztva vett részt. Jelen vol-
tak: a császár, a császárné, a főhercegek, a mon-
tenegri fejedeleme, a jelen levő fejedelmi vendé-
gek. Az orosz nagyhercegek ausztriai egyenru-
hában voltak öltözve; Rudolf koronaherceg ezre-
desi egyenruhában az orosz Szent-András rend
szalagjával.

A magas vendégek, valamint a császár és a
koronahercegek a nagyszámú közönség által me-
leg „Hoch“ kiáltásokkal fogadtattak. Végül az
orosz császár érkezett meg, ki a kocsiból a kö-
zönség élénk kiáltásai közt szállt ki. Erre az orosz
császár lóra ült és a hadsapat jobb szárnyára vág-
tatott az ausztriai császár elé, kivont karddal. A
csapatok a cs. vendégek katonai tisztelegéssel fo-
gadták, az orosz nemzeti himnus hangjai közt;
mire megkezdődött a parádé. Az orosz császár a
legszigorúbban megvizsgált minden egyes ezredet.
A császárné, a nagyhercegné és a főhercegnők
nyitott kocsikban voltak jelen a katonai ünne-
pélyen.

Bécs, jun. 4. Az udvari várpalotában ma
adott nagy ebéden az ausztriai császár következő
közszóval mondott: „Szeretett vendégünk, az én
kedves barátom, ő felségének, az orosz császár-
nak egészségére emelem poharamat. Éljen sokáig!“

*) Számos levelet kaptunk aláírás és más olva-
soktól, kik mindnyájan és nagyon helyesen azt hangsú-
lyozzák, hogy a „Székely történeti pályadíjra“ begyűlt
ezek csak a k i e c z é l r a fordíthatók, mert hisz az alá-
írás czime s az aláírók nyilvánított akarata lehet és kell,
hogy legyen e részben a sarkotörvény, melyet senkinek
megmástitani nem lehet, nem szabad tiltva ezt az örök
igazság. Szerk.

TÁRCSA.

A bey háza.

— Rajzok a háreméletből. —

(A „Revue des deux Mondes“ után.)

V.

A müzümánoknál a szemérem tiltja ugyan
minden nőnek, szeméit idegenre emelni; de Nedjibe-
nek nem volt szüksége szeméit fölemelni, hogy Maim-
bert megismerje. Mikor az öbölben találkozott
Maimbert csokjával, akkor éppen Osman pasa nyara-
lójából jött, mert az öböl partjára feküdt. Azt látta,
hogy a francia egy európai modorban öltözött, fe-
kete köpenybe burkolt nő kisérétében van. Nedjibe
feltette azt, hogy az idegen előkelő állású h miután
a pletykát igen szerette és a város összes női aris-
tokráciáját frankot és törököt, majdnem mind is-
merte, azon töprengött, vajh mely frank vagy levan-
ti hölgy tesz ily társaságban vízi sétát. Egyszerre
eszébe jutott, hogy Elmas öltözödjében látott valaha
egy fehér „burnusz“ és fekete felöltőt; de azon
gondolat, hogy vetélytársnője egy hiteltlent látogat
meg, sokkal képtelenebbnek látszott előtte, semhogy
sokáig megmaradt volna mellette. Fekete felöltöny
és fehér „burnusz“ nem oly ritka dolog, de külön-
ben is Elmas ezen tulmerészségre képesnek nem
látszik. De minél tovább gondolkodott, e sejtelen
annál inkább vesztett valószínűségéből. Nem
szeret-e Elmas az európaiak modora szerint öltöz-
ködni, nem olvassa-e könyveiket? De azután meg miért
nem akart azon este elmenni sógorához? Föltötte
magában, hogy titokban utánna jár a dolognak, és
szive örömmel telt el azon gondolatra, hogy vetély-
társnőjét lealcazhatja.

Midőn a mektómbjúi erényes neje visszatért a
rózsaházba, Elmas még távol volt; de csakhamar
visszajött Nazli és a kertész kisérétében. Djemil bey
az éjet a kormányzóval töltötte. Nedjibe nem talált
nyugtót, egész reggelig azon törte fejét, hogy mikép
fedezhetné fel, mint és hol töltötte az estét Elmas.
Eleinte arra gondolt, hogy talán férjével közölhetné

Erre a zenekar az orosz himnust húzta rá. — Az
orosz császár a következő pohárköszöntővel vála-
szolt: „Az ausztriai császár ő felségére, szives
köszönetem mellett kedves szavaiért, császárné ő
felsége egészségére üritem poharamat.“ Erre a ze-
nekar az ausztriai néphimnust játszta.

Bécs, jun. 4. A német császár e hó 21-én
érkezik ide.

Páris, jun. 4. Holnap Mac Mahon, Broglie és
Arnim értekezni fognak.

London, június 4. Valószínű azon hir,
hogy helybeli bankokkal persa kölcsön fog köt-
tetni.

Berlin, június 4. A perzsa sah elfogadja az
„Izraelita szövetség“ helyi bizottmányának előljá-
rósiági tagjait és átvevő feliratukat, melyet a Per-
zsiában levő izraeliták sorsának javítása végett át-
nyújtottak. Malkom khán biztosítja a küldöttséget,
hogy a sah a legmelegebb érdekekkel viseltetik ez
ügy iránt.

Az erdélyi kath. statusgyűlés fel- irata a nagy-szebeni kath. árva- ház ügyében.

Nagyméltóságú m. k. vallás és közoktatásügyi mi-
nister ur!

Folyó év május hó 12-kén Gy.-Fehérváron
törvények által biztosított önkormányzati jogunk
alapján tartott erdélyi püspökmezei kath. status
gyűlésünk nagy meglepetéssel értesült a n.-sze-
beni kath. árvaház ama szomorú helyzetéről, hogy
a magyar alkotmányos állam kormányzata által
még ez időszerint kezelt vagyona után járuló több
évi járadékok fizetése már két év óta nem telje-
sítették, s e miatt az intézet az árvákat ellátni nem
bírván, azon kényszerült helyzetbe hozott, hogy
több mint 205 ház és minden szülék nélküli ár-
vának a tartást, hajlékot és gondozást már folyó
év június havában könyörtelenül felmondani, őket
az intézetből elbocsátani, minden gyámol és vigasz
nélkül mostoha sorsuknak kitenni kénytelen.

Elkeserítőbb még annak tudása, hogy az ál-
lamtartozások teljesítése az 1873-ik évi költ-
ségvetés megállapításánál is kitörtötetett s nmításod
azon kijelentéssel indokolta az e c z é l r a i szükség-
let kihagyását, illetőleg elodázását, hogy e tárgy-
ban a vallás és közoktatásügyi, és más felől a
pénzügyministerium közt a tárgyalások folyamatban
lévén, az árvaház csak azon esetben remélhető az
állam támogatását (?) ha ennek alapítványa a köl-
csönös megvizsgálás folytán oly jogi természetű-
nek mutatkoznék, a milyennel a Bethlen Gábor fej-
edelem-féle n.-enyedi alapítvány bir.—

Nem kételkedünk kimondani, hogy a midőn
nagyméltóságodnak ezen kijelentésében a szoron-
gatott árvák ügyének bizonylatlan időre elhalasztá-
sát szemléjük, egyuttal azt is, nagy megütközés-
sel tapasztaljuk, hogy az érdekelt árvaház alapít-
ványának, vagyonának természete és jogi állása
épen a döntő körökben nem eléggé ismeretes, s
mind a mellett, hogy megyés püspökünk és a kath.
bizottmány e tárgyban már többször intézked a m.

gyanuját; de ezen felfedezés, nem lévén egyszerű
combinatióknál egyébire alapítva, rágalomnak tűnt
volna fel. Bizonyítékokat kelle tehát találnia, még
pedig egyedül kelle azokat keresni. Másnap Nazlitól
és a kertésztől próbált valamit megtudni: amaz ugy-
tett, mintha nem értené, emez pedig semmit sem tu-
dott. Elhatározta tehát, magához Elmához fordulni;
mindenek előtt azt kellett kitudnia, hogy Adile anyja
nem volt-e valamelyik barátinól, vagy más kevéssé
gyanus helyen.

Reggeli után Elmas a kis templom ajtaja előtt
ült: látta, hogy Nedjibe kijön a házból, mellét előre
hajtvá, térdét hátravetve ugy hurczolt lábait a fü-
ben, szóval olyan volt, a mint a bosporusi poeta el-
bájolt szeméi előtt látszott. Kezében egy kenyér mor-
zsákkal telt tányért vitt, melyből a tő két hatyujját
eteté! Szép fekete tollas állatok voltak, azon fajtá-
ból, a mely már Virgil idejében népesíté a smyrnai
ingóányokat. Nedjibe nem igen szókta e mada-
rakat hasonló kegyben részesíteni és Elmas kérde-
ző magától, hogy mit jelentsen e szokatlan gondosko-
dás. Midőn a tányér üres volt, Elmas fordult az imam
leánya, ugy tevén, mintha most venné őt észre. Be-
szélni kezdé véle s kérdé tőle, hogy az estét hol
töltötte.

„Fáradt voltam és nem jól éreztem magam, vá-
laszoló Elmas. Az este egy részét Nazlinál töltöt-
tem, ki a kertek közepén lakik, csendes, félre-
eső helyen.“

Nedjibe többet nem kívánt tudni. Még par ba-
nalis frázist mondott, s elment azon ürügy alatt,
hogy siestát akar tartani. Elmas megértette, hogy a
bey kedvencz neje nem kérdezte ezt utógondolat
nélkül, de azt gondolta, hogy csak késő hazajövetele
keltette fel e rozszakaratu nő gyanuját. Esze ágában
sem volt, hogy a tengeri sétán valaki fölismérhette;
nem érzett semmi nyugtalanságot; távollétére nézve,
valószínűnek látszó magyarázatot adott, és miután
a következő napokban senki sem említette ez ügyet,
minden veszélyt elvonultnak hitt.

Ez súlyos tévedés volt. Más körülmények
között Nedjibe hamar elhitte volna a neki feltálat
mesét, de azok után, amiket látott vagy legaláb

ministeriumhoz alapos felfejtéseket, de mégis oly
szerencsések nem lehettek, hogy az ügy szentsé-
gét, jogosságát megérteheték volna.

Engedje tehát meg nagymélt. hogy status-
gyűlésünk tisztelettel, de egyszersmind őszinte nyíl-
tsággal kifejezhesse, miként a magyar alkotmányos
kormány eljárása semmi törvény által nem indokol-
ható, s ugyan azért az árvaház vagyonának a kor-
mány általi visszatartása, az ez után járuló állami
tartozásoknak ki nem fizetése magának az árvaház-
nak nyomort, és teljes felosztást, kath. statusunk-
nak pedig kiáltó sérelmet okozott.

Nem kegyelem, nem segedelem ez kegyel-
mes urunk! a miért feljajdulunk, hanem követelése
oly tartozásnak, melyet az állam, ha a jog teré-
ről lelépni nem akar, teljesíteni köteles.

A nagyméltóságod előtt álló a jógalapot ki-
mutató okmányokból világosan kiderül, sőt a val-
lás és közoktatásügyi m. k. miniszternek a közok-
tatás 1870—1871 évi állapotáról szóló s az or-
szággyűlés elé 1872-ik évben terjesztett hivatalos
jelentésében is nyilván be van ismervé, hogy a n.-
szebeni árvaház évi jövedelmét az 1869-ki költ-
ségvetés szerint

1. A magán kath. alapítványok 325,990 ft.
99 krból álló tőkepénzeinek kamatai 16,100 ft.
28 1/2 kr.

2. Az ingatlanok hasznobérei 1784 ft.

3. A Mária Terésia dicső királynő által 1768.
1770. 1776-ban a k. kincstár jövedelmeire fekte-
tett alapítványok évi jövedelme 22,730 ftb.
összesen 40,614 ft. 28 1/2 kr. képezik.

Ugy a magán, mint a Mária Terésia alapít-
ványa a kormány kezében van; ha tehát a magas
kormány sem a vagyonat ki nem adja, sem annak
évi jövedelmét pontosan ki nem szolgáltatja, nem-
csak az alapító kijelentett akarata ellen cselekszik,
hanem magának az árva intézetnek fennállását is
lehetetlenül teszi.

Mi által érezhette magát indíttatva a magyar
alkotmányos kormány a vagyonkobzás ezen sikam-
lós terére sodortatni? érteni nem tudjuk; mik le-
hetnek a szinfalak mögött működő azon elemek,
melyek kath. alapunkat ily megtámadások czéltáb-
lájává tették? nem látjuk, csak is annyit észle-
lünk, a mennyit az érintett miniszteri jelentés
mond, hogy t. i. az említett 22,730 ftnyi kinc-
stári járuléknak a kincstár birtokába jutott, földte-
hermentesítési kötvényekkel eszközözendő megvál-
tása, és a megváltási összegnek az árvaház intézet
tulajdonába leendő bocsátása fölött a pénzügymi-
nisteriummal már hosszas tárgyalások folytak,
melyek azonban ez ideig (1872-ig) eredményre
nem vezettek, sőt a pénzügyministerium az érintett
járulékok megfelelő összegű kötvények általi meg-
váltását megtagadta.

Egyeztetve ezzel a nagyméltóságod által az
országgyűlés színe előtt a folyó 1873-dik évben a
kölségvetés alkalmával tett azon kijelentését,
mely szerint az évi 22,730 ftnyi kincstári tartozás
kifizetésének kihagyását indítványozni méltóztatott,
mert még nincs tisztába hozva, ha a Mária Terésia
által a kincstárra rótt alapítvány, oly jogi természet-
tel bir, mint a Bethlen Gábor-féle nagy-nyedi
alapítvány, ugy látjuk miként a kath. bizottmány,

láttni vélt, óvatosabb volt. Ugy vélekedett, hogy El-
mas egy újabb vigyázatlansága nem marad előtte
titokban. Azon kelle tehát lennie, hogy Elmas min-
den léptét ellenőrizze. Soká keresgélte, hogy kire
bizhatná e szolgálatot, végül Kieur-Sárát választ-
totta. Kieur-Sára egy félszemű, alig 30 éves zsidó
nő volt, de már is rut és kiélt, mind e vidéken ko-
rabeli hitsorsosai lenni szoktak, ami onnan magya-
rázható meg, hogy a smyrnai zsidónők már 12
éves korukban mennek férjhez és néha 13 éves
korukban már anyák. Kieur-Sára divatárúsnő
volt, de nem szorított ruhá és kelme áralúsra;
szokott ő ékszerekkel is kereskedni és alkalmilag
közvetítői szolgálatot is vélt, ha valaki nyakék,
karperecz vagy gyűrűért pénzt akart kapni. Rosz
nyelvek azt is beszélik, hogy mikor egyszer a bey
a játékasználtnál tetemes összegeket vesztett és nem
adhatott a nejeinek annyi pénzt, a mennyire ennek
szüksége volt, Kieur-Sára volt az, ki kieszközölte,
hogy Nedjibe egy vén saraf török pénzszerényé-
ből tölthette meg erszényét. Nehéz ugyan egy
oly orthodox személytől hasonló könyelmiséget
föltételezni; annyi azonban bizonyos, hogy a bey
nejeinek megtiltotta a divatárúsnővel a találkozását,
ugy hogy ez csak titokban jött a rózsaházba há-
rembe. E zsidónő a körülmények szerint tudott be-
csületes lenni, hallgatagság nála üzlet dolga volt.
Nedjibe elmondá neki, hogy Elmasnak kedvese
van, és hogy ez ármanyban Nazli játszta a köz-
benjáró szerepét, és hogy minden léptük nyomuk
kikémlelése forog szóban; Maimbert nevet azon-
ban nem említé. Kieur-Sára vonakodott, kijelentvén,
hogy ily kémlés nagyon sok fáradságba és idejébe
kerülne, de azon ígérét, hogy nagylelkű jutalom-
ban fog részesülni és egy néhány medjidiből álló
foglaló vonakodásának véget vetett. Nem tudni,
maga járt-e a dolog után, vagy lányait, kiket már
rátanított, hogy több helyettesíthessék, küldé-e,
elég az hozzá, hogy e naptól fogva Nedjibe pon-
tosan megtudta, hogy Elmas és Nazli mivel töltik
egész idejüket.

Eleinte nem igen hallhatott oly dolgokat,
mik kíváncsiságát kielégítették volna. Elmas egy

és a vallás és közoktatási miniszter közt folytatott
pertractatiók folytán tisztába volt hozva azon kér-
dés, hogy a Mária Terésia által a fiscalis tizedből,
és más fiscalis jövedelmekből tett, és évi 22,730
frnyi jövedelmi átalányban megállított kamatjárú-
léknak megfelelő tőkéje földtehermentesítési köt-
vényekben a k. kincstár által annnyal is inkább
megváltassék, minthogy a k. kincstár a tized kár-
pótlások azon részét is a földtehermentesítés úján
felvette és megkapta, mely az árvaházat illette; be-
látjuk azonban azt is, hogy ezen megállapodás a
pénzügyminister ur ő nagyméltósága szívós ellen-
állása miatt nem jöhetett ez ideig létre, mi azt
eredményezi, hogy az árvaház teljes felbomlásnak
lön kitéve.

Valóban ez szomorító esemény minden er-
délyrészi hazafira nézve, midőn azt vagyunk
kénytelenek tapasztalni, hogy az unio, és min-
den ügyeinknek Budapestre tett merev közpon-
tosítása által oly jogaink megtámadtatását látjuk,
melyek Erdély sarkalatos törvényeivel homlok egye-
nesen ellenkeznek, s a melyeket még a legszigo-
rubb absolutistikus kormány is mindig tiszteletben
tartott.

Már az 1872-ki évben a nagyméltóságú
magyar k. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur
által az Országgyűlés elé terjesztett jelentés hang-
súlyozza, hogy azon 22,730 frnyi kincstári járú-
lék mely a Mária Terésia 1770-, és 1776-ki
alaptól levelében elősorolt alapítványi tőkék évi
kamatainak megfelel, mint állami alap tartozás
a nagy-szebeni árvaház javára azért vétetett fel
a magyar alkotmányos kormány által a vallás- és
közoktatásügyi miniszteriumi tárcza költségvetésébe,
minthogy Erdélynek sarkalatos törvényei, jelenen
az Approbata C. II. r. 10. czim 5. czikke, és az
1-ső Lipót-féle diploma a törvényes fejedelmek ál-
tal adományozott dézmákat mind a magán birtoko-
soknak, mind az egyházak és iskoláknak biztosí-
tották.

Ha az alkotmányos magyar kormány jogos-
nak, törvényszerűnek ismerte, hogy az állami alap
minden évben az árvaháznak 22,730 frtot, mint a
meglevő alapítványi tőke járulékat, fizetni köte-
les, minő jogon szünteti be egyszerre azon tartozás
fizetését?

Mária Terésia dicső emlékü királynő a fiscalis
tized jövedelmére róttá az árvaház részére tett ala-
pítványát, ez oly királyi adomány, melyet a jogot
tisztelet semmi későbbi kormány vissza nem vehet,
vitássá nem tehet; mert kath. statusunk ha még
rosz hiszemű tulajdonosa is volna ezen alapítványi ja-
vadalomnak, annak 100 évet felülhaladó háborítatlan
élvezetében lévén, többbe a magán jog terén sem volna
meg támadható.

Erdély mint külön állott ország szavát emelte
ezen jogunk mellett, az unio feltételül tette, midőn
1848-ban a Kolozsvárt alkotott törvényczikkéi
közé sorozta, hogy a szebeni árva és lelenczház
tizedjévedelme az állam által megváltassék, a dézma
megszüntettetett, de állami kárpótlás ígértetett, s az
ki is adatott. Minő igazság volna tehát, hogy az
állam a dézma kárpótlást elvegye, s az árvaház

hétnél tovább maradt honn, a nélkül, hogy a főut-
ozia házat meglátogassa. Mint a vízi virágok, melyek
a folyam fenekén élve, csak néha-néha bukkanak
a felszínre, hogy a nap sugarait éldelejék, ugy a
cadinának is néhány édes óra elég volt arra, hogy
erőt merítsen mindennapi életmódja unalmasságának
eltűrésére; csak azon csodálkozott most, midőn
már a szerelem kinyilatkoztatását tapasztalta, hogy
mikép maradhatott eddig menten ezen indulattól,
melynek pusztá emléke is zavar és boldogsággal
tölté el.

Egész délutánokig nézte a lombozatot, mely
a templom mérványi ajtajáról fejeire hajlott, szóra-
kozottan merengvél el a hattyukon, melyek a tó
nadásában uszáltak. Elmas, mint a kelet leánya,
nem tartozott azok közé, kik egész lélekkel
csüngnek a természetnek; de a szerelem benyo-
mása alatt minden égalj gyermeke egyformán
szereti a csendes tengert nézni, a csatogatónyok
dalát hallgatni, a rózsák illatát szivni. Elmas mindig
új bajokat fedezett fel a rózsaházban és ugy érezte
magát, mint soká félreismert hü barátok társasá-
gában.

Egy nap majdnem egyedül volt a háremben.
A bey serailben, Nedjibe Boudja faluban időzött.
Az óra délre járt; a mai Smyrnában ezen óra igen
kedves a szerelmi találkáknak, az utcák élettelenek,
a város mintegy álomba van merülve.

Elmas Nazli házába ment; onnan a gyümöl-
csös kerten át nagy kerülőkön Maimberthez. Min-
den jól látszott menni; kezdett bizni jó csillagában;
a fiatal francia elfeledte a minapi aggályait, hogy
zavartalanul engedje át magát könnyen szerzett
boldogságának. De ha a bey neje, mikor a napü-
tötte utcákon végig haladt, hátra néz, láthatta vol-
na a zsidó asszonyt, ki őt követi elrejtözve a falak
szegletei mögé, makacsul, hallgatagon, komoran
mint a kárhozat. Másnap Kieur-Sára megkapta az
ígért jutalmat, Nedjibe birta az általa oly végtelen-
ül gyűlölt nő titkát.

Felfedezését azonnal nem akarta még kizsák-
mányolni. Nem azt akarta, hogy Elmas egyszerűen
compromittálja azzal, hogy férjénél feladja és a ha-

tulajdonát tevő tőkét is kezén tartsa, és a jövedel-
met is elvonja?

Azt mondhatná tán az árvaház iránt ellensé-
ges indulattal viseltető kifogásoló, hogy Mária Te-
réziának nem volt joga a fiscalis jövedelmekből
örökös alapítványt, örökös elidege-
nitést tenni. De az ily ellenmondást a jog és
törvény alapjára állva visszatartásának; mert ha az
ország törvénye meg is tiltva, hogy a fejedel-
mek a fiscalis javakat és jövedelmeket örökre el-
ne idegeníthessék, de azért történt még is akár-
hány ily nemű elidegenítés; a fejedelmeknek nem
lett kizabva civillistájok, a fiscalis jövedelmekkel
szabadon rendelkezettek, jótékony kegyes ada-
kozásokban semmi törvényöket nem gátolta. Így
történt, hogy — a sok közül egy példát, hoz-
zunk fel, midőn Bethlen Gábor a pura fiscalitás
természetével bíró nagy-enyedi uradalmat iskolá-
nak ajándékozta, mit az ország, mint nemes
célra, közhaszonra tett adományt soha nem
bántott;

Már pedig törvénye volt az országnak, hogy
az örökre elidegenített fiscalis jövedelmek, és ja-
vak a productivale forum előtt visszaszerzessenek.
Ily perek 1848 előtti időben nagy számban fog-
lalkoztatták a törvényszékeket; a szász papok
déz mája különös és nevezetes tárgyat képezte ezen
pereknek, delmarasztaló ítéletek is keltek; de már
az erdélyi 1848-ki kolozsvári országgyűlés a 6-k
czikkben kimondta, hogy a „szász nemzet tör-
vényeszerü igényeire is tekintettel leend a magyar
törvényhozás“ a mit a magyar kimondott, meg-
oldotta az osztrák törvényhozás; meghozatott
ugyanis 1853. május 29-én az ösiseget szabályo-
zó patens melyet a magyar törvényhozás is tör-
vényül elfogadott. Ezen törvény Erdélyben minden
productionalis pereket megszüntet, s ez által ki-
mondja, hogy örökre elidegenített, elajándéko-
zott fiscalis javak és jövedelmek visszaszerzésére
pert indítani többé nem szabad, a függő perek is
érvényen kívül tételnek — ez alapon nyerte a
szász nemzet több millióra menő dézma kárpótlá-
sát, pedig perrel volt megtámadva.

Az árvaház alapítvány ellen soha az ország
fel nem szólt, sőt azt az országnak kormányzó-
ke is kedvesen, helyeslőleg fogadta; ha tehát ma
az ellenszenves indulat minden erejét megfeszite-
né sem volna képes jogczimet találni arra, hogy
Mária Terézia alapítványát felforgathassa, sőt in-
kább statusunk az árvaház jogait annyira bizto-
sítva látja, haogy azt törvény útján is kivihatóknak
hiszi.

Ezen térére azonban azon loyalitás, melylyel
alkotmányos magyar kormányunk iránt viseltünk,
magunkat ragadtatni nem enged; e helyett a ké-
relmezési utat választók; megfoghatatlan tévedést
látva abban, hogy árvaházunktól nemcsak a Mária
Terézia-féle alapítványnak évi 22,730 ftnyi jöve-
delme, hanem emellett még saját katholi-
kus magán alapítványunknak a 325,990
ft 99 krt tevő tőkének kamatja is vala-
mi csodaszzerű okból eltartoztatik is az árvák el-
látására nem utalványoztatik.

Nagyméltóságod méltóztatik bölcsen felfogni,

rem falai közt egy kis vihárt idézzen fel; más elég-
tétel után vágyódott.

Azt akarta, hogy a bűnös nő a vétken rajta
kapassék, hogy a közönség szerepeljen ott tanu és
bíró gyanánt. A kelet csöcseléke mindig szerette
e kettős szerepet játszani és a bűnösöket megkö-
vezni.

Elmas rosszat nem sejtve kétségkívül vissza
fog térni kedveséhez és ez lesz a boszu napja.
Várakozni és szinlelni kelle tehát. Túrelmetlenségét
azzal csitította, hogy ellenfelével szemben mind
szemtelenebb lett; ez a tüsurásokat nem érezte,
vagy nem akarta észrevenni; de Nedjibe nem tu-
dott magán uralkodni és játékát nem bírta soká
rejtegetni. Egy nap elég oktan volt a kis Adilét
arczul csapni egy szalagért, mit a gyermek állító-
lag tőle ellopott volna. Elmas megharagudott és
kemény szavakkal illeté az imam leányát. Ez szo-
kása szerint az e tekintetben igen gazdag török
szótárból válogatott legdurvább gorombaságokkal
válaszolt, egyuttal fenyegetőzván, hogy Adilét
első kínálkozó alkalommal megint megveri, mire
Elmas kijelenté, hogy férjéhez fog fordulni igaz-
ságért.

Nedjibe nem bírta magát fékezni. „Menj pa-
naszkodni a beyhez — kiáltá — majd én is mon-
dok neki egy hirt, melyen nem igen fog kételkedni.
Nem tudod, hogy csak egy szót kell szólnom és
téged kegyelemért esdekelve látak tédre borulni
előttem?“

Elmast düh fogta el; épen ekkor megpillantá
Djemilt, ki a czivakodás lármája által figyelmessé
tette, sietett feléjük. Elmas gyorsan elhatározta
magát, karon fogta Nedjibet, kihurcolta a pitvar-
ból és odavetette a mektoubdjí lábai elé. „Nedjibe
rám vonatkozó fölfödözéseket akar tenni előttem
— mondá török nyelven — idevezettem hát, hogy
ne mondja, hogy én a szólásban akadályoz-
tam őt.“

A vastag Nedjibe még érezni vélte a kis iz-
mos kéz szorítását, látta vetélytársnőjét, homloka
rácza szedve, ajkai dühtől összeszorítva, fekete
szemei villámokat szórva. Erkölcsei alábbvalóságá-

hogy ezen ügynek gyors és kedvező megoldása
meggyugtatól fog hatni, a méltán felháborodott
kedélyek lecsillapítására, mert azon körülmény,
hogy már június havában 205. árva gyermeket
az utcára kell visszarakni nem csak az intézet
hátrányára szolgál, hanem a kormányra is nem kis
homályt vetend. — Ugyanazért statusgyűlésünk
szükségesnek tartván ezen kérelmét kebeléből
kiküldött tagjai által benyújtani, tisztelettek kérjük.

Méltóztatásék nagyméltóságod sietőleg az

árvaházat a jelen és mult időkre megillető jár-
ulékat egy a magán alapítványok, mint az allap tar-
tozása után utalványozni, a dolog érdemét tekint-
ve az ügyet ekké megoldani, hogy az állam
kincstár 22,730 ftnyi tartozása, tisztán ennyit
jöveldelmező földtehermentesítési kötvényekkel
megváltassék, s mind ezen alap, mind pedig ma-
gán alapítványainak a statusgyűlésünkben megvá-
lasztott igazgató tanácsnak kezelése alá átadas-
sanak.

Többnyire mély tisztelettel öröklünk Nagy-
méltóságodnak.

alázatos szolgálai
az erdélyi püspökmegyei rom.
katholikus statusnak 1873 ma-
jus 12-én tartott közgyűlése.

473—1873.

Az erdélyi földtehermentesítés ügyében.

történet föltérjesztésre 6480—873 sz. a. a
következő válaszirát érkezett a nagyméltósá-
gu kir. pénzügyminisiter utórtal a kolozsvári
kereskedelmi és iparkamarához.

Részemről is elismervén az erdélyi földte-
hermentesítési ügy befejezésének és részletes le-
gombolyításának elhalaszthatlan sürgőnségét, biz-
tosítom a tisztelt kereskedelmi és iparkamarát, hogy
az ügy állását folyten éber figyelemmel szem előtt
tartva, részemről mindent elkövetek, mi az ügy
menetét siettetni képes. E szándokomról tanuskod-
dik legújabb intézkedésem, mely szerint a kiutal-
ványozott földtehermentesítési kötvények gyorsabb
kiszolgáltatása végett a kolozsvári adóhivatalnál
négy díjnég fölfogadását elrendeltem. Tagadhatlan
tény azonban, hogy magam és az öszkormány ez
intentióinak daczára az erdélyi urbéri kárpótlás ügy
legombolyítása nem oly gyorsan halad előre, mint
azt magam is kívánám, ennek oka azonban azon
akadályokban keresendő, melyeket az erdélyi bo-
nyolult jog és birtokviszonyok a végrehajtás elébe
gördítenek.

A mi azon kívánságát illeti, hogy a kolozs-
vári m. kir. adóhivatal az egy éven tul lejárt szel-
vények beváltására is felhatalmaztassék, értesitem
a t. kereskedelmi és iparkamarát, hogy tekintettel
azon általános szabályra, mely szerint a szelvény
beváltás a lejárat utáni egy év elmúltával csak
számvevőségi érvényesítés mellett történhetik, s
ennél fogva a pozsonyi, soproni, kassai, nagyvárdi
és temesvári adóhivatalkok sem válthatják be előle-
ges hitelszámvevőségi érvényesítés nélkül az egy

nek tudata megzavarta; tudta, hogy Elmasnak van
annyi erélye és ügyessége, hogy egy látszólag el-
vesztett ügyet is meg tudjon nyerni, és néma ma-
radt. De ha tudott is volna szóhoz jutni, nem
merte volna elmondani azt, a mit megtudott, mert
akkor tanukra kellett volna hivatkoznia; Kieur-
Sára pedig nem igen keltett bizalmat a beyben, sőt
e név hallatára a mektoubdjának azonnal eszébe
jutandott egy házassági kaland, melyet jobbnak
tartott emlékébe vissza nem idézni. Djemil, ki nem
értett a Nedjibe hallgatásából semmit, megparan-
csolá neki, hogy sójjon; ez hebegett pár szót,
felkelt és el akart menni; mielőtt azonban ezt te-
heté, azon szerencsében részesült, hogy férje ösz-
szekáromolta és azt ígérté neki, hogy példásan
megbünteti, ha a ház bekéjét még egyszer zavarni
merészi. Djemilnek érdekében állott igazságosnak
lenni. A kormányzó neje meghallotta a verés hírért,
és elbeszélte férjének. Osman pasa nem csak egyes
hivatalkok volt, de igen igazságos és jól nevelt
ember is és megértette Djemillel, hogy rangjából
hivatalkokhoz nem illik házában egy banni, a mint
egy tevehajósár vagy hordár szokott banni. Djemil
ezt annál inkább jegyezte meg magának, mert félt,
hogy a pasa neje Elmasnak azt fogja tanácsolni,
hogy férjétől váljon el, a minek folytán az öreg
pénzügyér örökségéből kiesnék.

Elmas társnője támadását merészen verte
vissza; merészségét siker követé; de a játék
mégis vakmerő volt. Midőn felindulása csillapodott,
nyugodtabban kezdett a történetek felett elmélkedni;
eszébe jutottak Nedjibe szavai, melyeket nem tu-
dott magának megmagyarázni. Nem tudta eltalálni,
hogy Kieur-Sára elvállalta a kémkedést. A dolog-
nak úgy kellett állnia, hogy vagy felismerték a
főutcában, vagy hogy az imam leánya találmomra
vádolt és egy hazugság segélyével vélte az igazsá-
got kipuhatolhatni. Annyi bizonyos volt előtte, hogy
az óvatosság szükségesebbé lett, mint valaha.

(Foly. köv.)

évnél régebben lejárt szelvényeket, fennt érintett
kívánságának egész terjedelmében főleg azért nem
tehetek eleget, mert a bírói megsemmisítés hatá-
rideje földtehermentesítési kötvény szelvényeknél a
lejárat napjától számítandó egy év, s a megsemmi-
sítés esetei eddigelé csak a számvevőségnél veze-
tett könyvekben lévén feljegyezve, a fennt említett
általános szabály alóli kivételek a hitelkönyvek ve-
zetésében könnyen zavarokat okozhatnának, sőt a
kincstár egyenes károsodására vezethetnénk, a
nélkül, hogy ebből a közönségre nézve nevezete-
sebb előny háramlanék.

Ennek folytán a t. ker. és ipar kamara kíván-
ságát csak annyiban vélem teljesíthetőnek, a meny-
nyiben oly szelvények beváltása forog szóban,
melyek már a kötelezvények kiszolgáltatása alkalmával
egy éven tul jártak le s a felek által mindjárt
a kötvények átvétele alkalmával kívántatnak
felvétetni, miután ez esetben a bírói megsemmi-
sítési eljárás meghiusításának veszélye még fenn nem
foroghat.

S miután e tekintetben, különösen tekintve
az erdélyi földtm. ügy jelenlegi állását a közönség
kívánságát méltányosnak találtam, felhatalmazom
egyideűleg a kolozsvári magyar királyi adóhivatalt,
hogy a földtehermentesítési kötvények kiszolgál-
tatása alkalmával a fél kívánságára a kötelezvé-
nyen függő lejárt szelvényeket még akkor is a 6
évi elévülési időn belül beválthassa, ha a lejárat
utáni egy év már leltet.

A mit, az érdekeltek tudomása végett, ezen-
nel közzé tesz

A kereskedelmi és iparkamara.

Kolozsvárt, május 31-én 1873.

ÚJDONSÁGOK.

Kolozsvár, június 6.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztat-
sának előfizetéseiket mihamarább megújítani,
nehogy a lap küldésében fenakadás történjék.**

— **A műkedvelői társulat** e hó 22-én
tartja legközelebbi előadását. Tóth Kálmán „Nők
az alkotmányban“ című 3 felvonásos darab
fog színe kerülni. Megemlítjük, hogy 30-án is-
mét előadás lesz, mely alkalommal két kisebb vig-
játékok adnak elő.

— **A Zimmermann** által készítettő kis
12 személyű gőzös alsó része a gépezettel már is
sok szemléltető vonz ki a „Rózsáligetbe“. A víz-
en van elhelyezve, de munkálatok még csak a kezdet
nehézségeit győzték le. Miát halljuk e kis gőzös a
tavan fog elhelyeződni, ha tőkéletesen elkészülve s
felszerelve leend.

— **A jótékonykezélu jogász tavaszi mu-
latság** jórészt azon méltányos s igen helyes szem-
pontból — hogy a közönség az élvezetes ünne-
pélyek által tulságosan megterhelve ne legyen, te-
kintve, hogy az egyetemi májális is csak most
szerdán folyt le — elnapollatott a rendező bizott-
ság által a jövő szerdára, azaz 11-ére.

— **Katonai dolgok.** Hir szerint nagyobb
katonai gyakorlatok végett a horvát határnál há-
rom hónvd dandár fog összevonatni. E hó 15-én
a fővárosban állomásozó két, a „Mollinári“ és „La-
jos Viktor főherceg“ ezred Vörösvárra indul a tá-
borozási időre és ez idő alatt a jelenleg ott levő
„Parma“ és „Rodics“ ezredet váltják föl, melyek
azután a fővárosban maradnak.

— **Értesítés.** Alóllirtak minden zavar és
félreértés kikerülése tekintetéből sietünk a n. érde-
mü közönségnek tisztelettel tudomására juttatni,
hogy a holnapra (szombat)ra kitűzött jogász má-
jális f. hó 11-ére, az az szerdára halasztatott. Ko-
lozvárt, a jogász májális rendező-bizottságának
június 5-kén tartott üléséből. Gr. Csáky Miklós b.
elnök, Márkovics Antal, b. jegyző.

— **Tábori jelzés gyakorlása.** Teg-
nap este a sétáterén sétálók figyelmét, a fellegvár
és Feleken levő lámpásos emberek jelzési gyakor-
lata bilincselte le. A katonák ilygyakorlatot mosta-
naban nem igen csináltak.

— **Buda várossa** néhány néptanító,
s egy polgári tanodai tanárt küld fel a bécsi világ-
kiállításra, valamint segélyezi a kitűnőbb, de sze-
gény sorsu iparos segédeket is, kik a kiállítást
meglátogatni akarják.

— **Turinban** egy küldöttség átnyújtá
Ámade herozegnek (a spanyol exkirálynak) a pol-
gári koronát.

— **Városunkból** Adler Róza k. a.-nyal
szerdán délbe kelt össze Rozenfeld József keres-
kedő Debreczenből. — A fiatal pár már elutazott
Debreczenbe.

— **Helyrelgázítás,** Multkor közölt bi-
runket: hogy Moldován Péter eljegyezte Jakab
Vilma k. a.-nyt, azon megjegyzéssel vonjuk vissza,
hogy a „beküldött“ hírek valóságáról nem mindig
kezeskedhetünk.

— **Báró Bornemisza Tivadarné**
született b. Jósika Rózalia urhölgy ő nagysága ne-
mes lelkének sugalma szerint fölhasználván azon
ünnepélyt, hogy mult hó 29-én szenteltetett fel a
Jósika család branyicskai birtokának kápolnája,
mely az 1849-ki rongált állapotból b. Jósika La-

jós ur ő excellentiájának bőkezúsége és szellemdu-
seje gr. Bethlen Adel csillagkeresztes és palota-
hölgy ő kegyelmességének buzgósgából helyre-
állítottat: a hátszegi leányiskola alapjának gyara-
pítására 50 frtot kegyesen ajándékozni méltózta-
tott. Alulirt igazgatóság fölhasználja e kedvező al-
kalmat, a nyilvánosság előtt ünneplés hálát re-
begni a kegyes adományért a fenkölt szellemü bá-
ronának. Hátszeg, 1873. június 2-án

A leányiskola s növelde igazgatósága.

— **A perzsa sahról** és kisérteréről eze-
ket írják a londoni „Globe“-nak: ő felsége fran-
cziául olvas és ír, folyékonyan beszéli e nyel-
vet A ministerek mindnyájan beszélnek és értenek
francziául, a nagyvezér egészen francia műveltsé-
gü, az udvari nyelv a francia. A kihallgatásokból,
melyeket az idegenek minden nehézség nélkül el-
nyernek a perzsa udvarnál, sok francziául nem tu-
dó angol megtanulhatta, hogy a sah az angol,
oros és olasz nyelveket is bírja. A perzs sah
nyugati fejedelmeknek szolgálhatna mintául az udva-
ri finomságban s méltóságáteljes leereszkedésben.
Az európaiak ne véljék, hogy a sah valami barbár
bárdolatlan és neveletlen ázsiai főnök. Ellenkező-
leg, művelt, finom és szeretetreméllő gentlemant
fognak benne találni, kinek környezete hasonló di-
cséretreméllő.

— **Dühös orrszarvu.** Hogy az orrszar-
vuk (Rhinocerosok) ha bántják őket általában
dühösök, azt tudjuk, de hogy egy megszelidített
állatseregletbeli orrszarvu oly garázdaságokat tud-
jon végbemivni, mint ezt egy Illinois (É. Amerika)
beli városkában e faj egyik példánya tevő, az csak-
ugyan alig hihető — 24 ember vezette ki a jám-
bort istállójából a nézőhelyre, gondolták, hogy
ennyi elég lesz az állat féken tartására. De csalat-
koztak, mert alig léptek ki az arenába, az állat ki-
szabadította magát, jobbra balra öklölni kezdett,
egy munkást rögtön földre tiport, s egy másikat
felöklelt. Mindkettő szörnyet halt. Ezzel a néző-
térnek rohant, a nézősereg szerencsére elmenekült,
a padokat összevissza zuzta s visszaroht az ál-
latseregletli helyiségre, hol a tigris és leopárd ket-
reczeit összevissza tördelé, de még sem annyira
hogy ez utóbbiak kiszabadulhattak volna. Innen a
tulajdonos ritkaság gyűjteményébe tört, ott min-
dent összerontott s végre az utcára érve egy üres
ház udvarán elfogott. Az okozott kárt 3000 dol-
lára teszik.

— **A könyvkötéssel** talán sehol a
világon oly nagy luxust nem üznek, mint Angliában
igaz ugyan, hogy mai időben oly nagy árakat
egyes kötésekért nem fizetnek, mint hajdanta; mert
az ipar tökélyesbült. 1730 körül a Payne testvé-
rek voltak azok, kik kütűn szépen tudtak könyve-
ket bekötöni, elannyira, hogy az antiquariusok már
is oda teszik a könyvczim mellé, ha valami Payne-
féle kötésre akadtak. Az értékes könyvkötészeti
munkákért fizetett árakról fogalmat szerethetünk,
ha egy 5 folio kötetes bibliának vörös vagy kék
szattyanban való bekötéséért, a kellő aranyo-
zással fizettek 75 guineát. Shakespear diszkidása
9 kötetének hasonló bekötését 132 guineát =
1000 tallért.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,

mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyors-
utazása 1873. mart. 27-től elkezdve Kolozsvárról
Nagy-Enyedre küldi gyorskoocsját, még pedig oly
formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órakor minden
nap indulva d. u. 4¹/₂ órákor Nagy-Enyedre érke-
zik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órakor

Deésről Szamosújvárra és Kolozsvárra na-
indulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen
meneten kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d.
u. 4 órakor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről
éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csakhogy
ezen meneteknél Felvinczről N.-Enyedig és N.-
Enyedről Felvinczig a vasutall kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-
szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és
közbuló Coupeba 5 frt, hátulso Coupeba 4 ft 50 kr.
tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza
első vagy közbuló coupéba 3 frt — hátulso cou-
peba 2 frt 60 kr. tulsuly 2¹/₂ kr. — Felvinczről
N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fon-
tonként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Fe-
rencz szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Jun. 5-ről. 1873 5% metiques 68.—
nemzeti kölcsön 72.40. 1860-diki államköl-
csön 100.—. Bankrészevények 959.—. Hitelrészev-
nyek 272.50. London 110.25. Ezüst 110.25.
Cs. kir. arany —.—. 20 frankos arany 8.82.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 76.
— Temesi 73. — Erdélyi 73 50. Horv. Szlavon.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Arlejtési hirdetmény.

F. é. **Junius 16-án** reggeli 10 órakor a szásvárosi m. k. mérnöki hivatal irodájában a piski-hátszegi államút 24 4-5/8 mld. szakaszon levő 32 számú hid helyreállítására iránt, mely 531 fr. 33 kr. és ugyanazon államúton 0—3 4/8 mld. szakaszon 17 darab műtárgyaknak fedkövekkeli újból építésére iránt, melyek 5684 fr. 97 kr., tehát összesen **6216 frt. 30 kr.**-nyi költség erejéig állapított meg, a nagyméltóságú m. k. közm. és közlekedési ministerium f. é. május hó 19-én 1505 számú magas rendeleto értelmében, nyilvános árlejtés fog tartatni, melyre vállalkozni akarók meghívattak.

A terv és az építési feltételek e mérnöki irodában a rendes hivatalos órákban megtekinthetők, a hol az árverezés megkezdéséig 50 kros bélyeggel 5% bánatpénzzel ellátott, szabályszerűleg szerkesztett írásbeli ajánlatok is elfogadhatók, melyben ajánlkozó az árlejtés feltételeit ismerni nyilatkozik, és magát azoknak minden ellenvetés nélkül aláveti.

Szásváros 1873 év május hóban.

A m. k. mérnöki hivatal.

Arverési hirdetmény.

A marosújvári marosi hid jóvedelmének közárverezés útján bérbeadása egy évre a m. k. bányagazgatóság által 2439—903 1873 szám alatt elrendeltetett, miről bérleti akarók azon megjegyzéssel értesítetnek, hogy az e tárgyban arverés **Junius hó 16-án** 1873 az alírt hivatalnál, a hol a bérleti pontok bármikor megtekinthetők, délelőtti 10 órakor fog tartatni, a mely időig az írásbeli szabályszerűen bélyegzett ajánlatok 10% bánatpénzzel ellátva elfogadhatók.

A m. k. sóbánya hivatalától Marosújvárt 1873 május 27-én.

Sz. 2228 1774. 850 1—2

Hirdetés.

A tanács idei május 6-án 2228. sz. a. kelt végzése által elhatározván, hogy a városi nagy kaszármanak, az 1-ső és 10-ik számú fióklaktanyáknak kimeszeltetése s a találtató romlások kiigazítása árlejtés útján eszközöltessék ennélfogva a vállalkozók felhivatnak, hogy ezen munkára vonatkozó mérnöki költségvetésben feltett 898 ft 31 krnak o. b. megfelelő bánatpénzzel idei **Junius 14-ik napján** d. e. 10. órakor a közgyűlés termében megtartandó árlejtésre jelenjenek meg, melynek megtartása előtt az árlejtés megkezdéséig írásbeli zárt ajánlatok is a megkívántató bánatpénzzel ellátva elfogadhatók vállalkozók pedig az árlejtés feltételeit előre a városháznál levő 10-ik számú szobában reggeli 10-től 12 óráig megolvashatják.

Sz. kir. Kolozsvár város közigazg. tanácsától
május 9 én 1873.

(852)

Főnyeremény
esetleg
360,000
mark
új német pénz-
láb szerint.

Szerencse

JELZÉS.

A
nyeremé-
nyekért
jóláll
az állam

Meghívás részvételre

azon

NYEREMÉNY-CHANCEOK BA
Hamburg város által galantirozott nagy
pénz-lotteriában, melyben több mint
6 millió 650,000 markot

biztosan nyerni kell.

Ez előnyös pénz-lotteria áll csak 84,500 Loosból, nyereményei következők: 1. nyeremény esetleg **360,000 mark**, új német pénz láb szerint vagy **120,000 f. porosz tallér**, különösen f. mark **200,000**, 100 ezer, **75,000**, 50,000, 40,000, kétszer **30,000**, 25,000, háromszor **20,000**, háromszor **15,000**, hatszor **12,000**, tízenháromszor **10,000**, tizenegyszer **8 ezer**, tizenkétszer **6000**, harminckétszer **5000**, háromszor **4000**, hatvanöttször **3000**, kétszáz négyszer **2000**, négyszáz tizenkétszer **1500**, 1200 és **1000**, nyolczszáz kilenczvennégyezer **500**, 300 és **200**, 19,808-szor **110** és **100**, 122 ezer 322-er **50**, **20**, **15**, **10** és **5** mark, s ezek néhány hónap alatt hét osztályban mulhatlanul kihúzatnak.

Az első húzás hivatalosan **Junius 18 és 19-ére** határozatott, melyre egy egész ered. sorsj. ára csak 3 ft 30 kr o. é. egy fél " " " " 1 ft 65 kr o. é. egy negyed " " " " ft 85 kr o. é. bankjegyekben, s ez az államtól garantirozott eredeti Loosok (nem eltított ígervények) az összeg bérmentes beküldése mellett szétküldetnek a legtávolibb vidékekre is.

Minden résztvevő az eredeti sorsjegy mellett az állam bélyegével ellátott tervezetet is kap ingyen és huzás után azonnal felszólítás nélkül megküldetik neki a hivatalos kisorsolási lajstrom.

A nyeremény-pénzek kifizetését és szétküldését én eszközölöm egyenesen az illetőknek pontosan és szigorú titkot tartva.

Forduljanak tehát
Megrendeléseikkel bizalommal
id. HECKSCHER SÁMUEL,
bank- és váltó-házához
Hamburgba.

(836)

Egy ezer darab magyar kir. vert arany

díjul annak, ki betudja bizonyítani,

hogy kolozsvári papirkereskedő

KERESZTESY PÁL

mint a görgényi merített papirgyár raktárnoka
bárkinek is, említett papirgyár terményeit valahol vagy valaha
az eredeti gyári árnál magasabb árba árulta
vagy árusítaná jelenleg is.

Ezennel megnyitattott a pályázat
1000 darab magy. kir. vert arany elnyerésére.

Ugyanis az eredeti gyári árak a következők:

Fein Concept: F. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	3 fr. 25	3 fr. 85	5 fr. 50	6 fr. 40	7 fr. 50	9 fr.	11 fr.
Rendes Concept: O. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	2 fr. 70	3 fr. 20	4 fr. 50	5 fr. 50	6 fr. 50	8 fr.	10 fr.

riz mánként.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta **Jakab Elek.**

167—*

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsőígetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bújázkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,
szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. ez. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos ivenk, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglévőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.